

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen.

1. Wat is de aanleiding?

Het wetsvoorstel om te komen tot experimenten met nieuwe stembiljetten in het stemlokaal delegeert de concrete uitwerking van de wijze van stemmen en tellen naar een nog op te stellen algemene maatregel van bestuur. Dit besluit dient daartoe.

De Kieswet staat geen experimenten toe. Hiervoor is dus een aparte wettelijke grondslag nodig. Daarvoor is een wetsvoorstel ontworpen dat reeds in procedure is. Het wetsvoorstel creëert in de Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming een grondslag voor een amvb waarin regels worden gegeven over experimenten met nieuwe stembiljetten in het stemlokaal.

In 2012 heeft het ministerie van BZK een onderzoek- en testtraject in gang gezet om nieuwe modellen van het stembiljet te ontwikkelen. Het doel daarvan was na te gaan of er nieuwe modellen te ontwerpen zijn die enerzijds makkelijker en sneller zijn te tellen en anderzijds toegankelijker zijn voor kiezers, dus waarmee kiezers beter zelfstandig kunnen stemmen. Bij brief van 12 september 2014 aan de Tweede Kamer heeft de minister aangekondigd de Tijdelijke experimentenwet aan te passen zodat het mogelijk wordt om voor kiezers in Nederland experimenten te houden met het nieuwe model stembiljet.

2. Wie zijn betrokken?

Bij de ontwikkeling van een nieuw stembiljet zijn de kiezers belangrijke actoren. Van belang is dat de kiezers goed begrijpen hoe met het nieuwe stembiljet gestemd moet worden. Daarvoor is voorlichting noodzakelijk. Daarnaast zijn de stembureauleden belangrijke actoren. Zij moeten de telling van het stembiljet op een goede manier kunnen verwerken. Omdat de gemeenten voor deze organisatie, alsook de benoeming en de instructie van stembureauleden, verantwoordelijk zijn, zijn ook zij betrokken bij het wetsvoorstel.

3. Wat is het probleem?

Het huidige stembiljet is (erg) groot en daardoor bij het tellen lastig te hanteren. Dat is een van de factoren die het tellen inspannend en tijdrovend maken. De vormgeving van het huidige stembiljet leidt er ook toe dat het niet goed mogelijk is om hulpmiddelen te ontwikkelen die kiezers zouden kunnen gebruiken om zelfstandig te kunnen stemmen.

4. Wat is het doel?

Het eerste doel is dat met het nieuwe stembiljet de telling makkelijker en dus sneller verloopt. Het tweede doel is om waar mogelijk de toegankelijkheid van het stembiljet te verbeteren voor kiezers. Het gebruik van logo's van politieke groeperingen en mogelijk ook foto's van kandidaten op het stembiljet kan daaraan bijdragen voor kiezers die laaggeletterd zijn. Daarnaast biedt het kleinere formaat van het stembiljet mogelijkheden om hulpmiddelen te ontwikkelen voor het gebruik van het stembiljet voor kiezers met een visuele beperking. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld een mal waarop voelbare informatie staat die te gebruiken is door kiezers met visuele beperkingen.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Verkiezingen zijn een publiek belang en vormen de basis van de democratie. Het organiseren van verkiezingen is een publieke taak. De maatregelen laten zich rechtvaardigen, doordat zij de toegankelijkheid, betrouwbaarheid, transparantie en controleerbaarheid van de verkiezingen bevorderen.

6. Wat is het beste instrument?

In de Kieswet is gedetailleerd vastgelegd hoe het verkiezingsproces verloopt. Daarmee is de parlementaire betrokkenheid bij de inrichting van het kiesstelsel verzekerd. Bij het opstellen van het wetsvoorstel dat de experimenten met een nieuw stembiljet in het stemlokaal mogelijk moet maken, wordt de grondslag voor de experimenten gegeven bij de wet (Tijdelijke experimentenwet stembiljetten en centrale stemopneming) en wordt de uitwerking van het wettelijk kader toebedeeld aan een amvb.

In het belang van bestendige wetgeving, waarbij bovendien goed kan worden beoordeeld in hoeverre investeringen kosteneffectief zijn, worden de resultaten van de experimenten betrokken bij het ontwerpen van een definitieve regeling. Bij de evaluatie zal worden gezien of het nieuwe stembiljet en de nieuwe telwijze de beoogde doelen succesvol halen, en in hoeverre (ongewenste) neveneffecten optreden.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De experimenten met het nieuwe model stembiljet brengen geen wijziging in administratieve lasten voor burgers die in het stemlokaal stemmen met zich mee. Uiteraard zal de eerste keer dat het nieuwe stembiljet wordt gebruikt voorlichting worden gegeven aan de kiezers. Het is uiteraard wenselijk dat de kiezer kennis neemt van die informatie om geldig met het stembiljet te kunnen stemmen.

Voor de stembureauleden betekenen experimenten met het tellen van het nieuwe model een vermindering van de tijd die zij aan het tellen moeten besteden. Dit kan tot een vermindering van bestuurlijke lasten van gemeenten leiden.